

In memoriam

DR. IVE MAŽURAN

(Brušane, 23. XI. 1928 – Zagreb, 16. XII. 2016)

Slavonska povijest, poput šume Josipa Kozarca, „govori u sto jezika i priča tisuć strahota i ljepota...“, koje uvlače u svoju dubinu mnogobrojne pisce i istraživače, i trajno obilježava njihovo stvaralaštvo. Većinom, oni ostaju izgubljeni u naslagama prošlosti kao u „drevnoj šumi s onim divnim stabarjem, spravnim, čistim i visokim“, dok samo rijetki uspijevaju nazrijeti obrise te šume i svojim djelima utkati se u bogatu povijest Slavonije. Jedan od tih povjesničara je Ive Mažuran.

Povjesničar koji je zbog šume, odnosno očeva zaposlenja, iz Brušana, 1942. došao u Osijek, gdje je još kao gimnazijalac, zahvaljujući Josipu Bösendorferu, došao u dodir sa znanstvenim proučavanjem povijesti. Burne političke i društvene okolnosti vodile su Iva Mažurana u Požegu, Karlovac i Zagreb, gdje je naposljetku maturirao, 1953. diplomirao i 1990. doktorirao. Dramatična obiteljska povijest, izbacivanje iz škole i sa studija, neprihvatanje teme doktorske radnje nisu zaustavili istraživačku strast Ive Mažurana, tako da je njegov život ostao trajno povezan s poviješću Slavonije. U svojoj bogatoj znanstvenoj karijeri Ive Mažuran je radio kao kustos u Muzeju Slavonije (između 1954. i 1960), arhivist u Historijskom arhivu u Osijeku (od 1960. do 1969), urednik u Školskoj knjizi u Zagrebu (od 1970. pa sve do svoje mirovine 1994).

Mažuranov je istraživački opus nedvojbeno obilježen poviješću Slavonije. Uz rijetke izuzetke, kao što je monografija *Karlobag: 1251. – 2001.* (2001),

njegove knjige poput *Od turskog do suvremenog Osijeka* (1996), *Hrvati i Osmansko Carstvo* (1998), *Grad i tvrđava Osijek* (2000), *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti* (2004), zatim *Osnivanje vojne granice u Slavoniji 1702. godine* (2005) te *Orahovica 1228. – 2008.: srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad* (2008), samo su neke od nezaobilaznih, polazišnih dijela u istraživanju bogate slavonske prošlosti. Drugo značajno obilježje Mažuranovog istraživačkog djela je rad na izvorima. Priređivanjem i objavljivanjem serija izvora o povijesti Slavonije, Srijema i Baranje Ive Mažuran je otvorio vrata znanstvenog bavljenja prošlošću generacijama istraživača. Danas je teško zamisliti znanstveni rad, o slavonskoj prošlosti, bez neke reference koja je nastala zahvaljujući Mažuranovim transkripcijama s latinskog ili njemačkog. *Popis zapadne i srednje Slavonije 1698. i 1702. godine, Popis naselja i stanovništva u Slavoniji 1698. godine, Stanovništvo i vlastelinstva u Slavoniji 1736. i njihova ekonomska podloga ili Najstariji zapisnik općine Osijek-Tvrđa od 1705. do 1746. godine*, predstavljaju riznicu dragocjenih podataka na temelju kojih će se još dugo raditi doktorske disertacije i pisati knjige. Kao treće i ne manje važno obilježje Mažuranove znanstvene djelatnosti valja istaknuti činjenicu da je Ive Mažuran živio za povijest. Ta njegova istraživačka strast, koja je na prvi pogled vidljiva i mjerljiva po impresivnom broju objavljenih svezaka, našla je izraz i u njegovom načinu pisanja povijesti. Bogati opisi, gotovo žive slike događanja, daju Mažuranovim djelima jedan pečat koji ga značajno razlikuje od uobičajenih historiografskih radova. Svi mi, koji smo čitali njegove knjige, zasigurno smo se barem jednom zapitali kako je moguće tako plastično opisati bitku, patnju ljudi i razmišljanja povijesnih aktera iz srednjovjekovnog ili novovjekovnog razdoblja. Ta sposobnost pisanja povijesti uvrštava Ivu Mažurana u red rijetkih pisaca povijesti čija će se djela čitati i kada njihova znanstvena relevantnost izbledi uslijed poplave novih metodologija i istraživačkih tema.

Uz bogatu znanstvenu i spisateljsku produkciju, valja još spomenuti impresivni doprinos Ive Mažurana kao urednika. Od uredništva *Osječke revije* 1961. pa sve do njegovog umirovljenja kao urednika u *Školskoj knjizi* 1994, Mažuran je zaslužan za objavljivanje više stotina svezaka knjiga i časopisa. Kada bismo njegovom znanstvenom stvaralaštvu pribrojili plodove njegovog stručnog rada, vjerujem da bismo mogli popuniti značajan dio fundusa jedne prosječne biblioteke.

Narušena zdravlja, Ive Mažuran je umro u dubokoj starosti, u svome domu u Zagrebu, uz suprugu Mariju. Njegovom smrću hrvatska je historiografija izgubila velikog stvaraoca, a neki među nama mentora i učitelja. Njegovu će ime ostati zapamćeno.

Darko Vitek